

Complexnummer: 525217

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Eikenhorst (De Horsten)

Aantal complexonderdelen

7

Monumentnummers van complexonderdelen

525223, 525226, 525227, 525228,
525229, 525235, 526073

Woonplaats

Wassenaar

Gemeente

Wassenaar

Provincie

Zuid-Holland

Hoofdadres van hoofdobject

Rijksstraatweg 557, 2245 BB Wassenaar

Complexomschrijving

LANDGOED DE HORSTEN

Inleiding

Het historische landgoed DE HORSTEN bestaat uit een samenstel van drie complexen historische buitenplaatsen te weten EIKENHORST, TER HORST en RAAPHORST. De Horsten is op haar beurt onderdeel van een samenstel van buitenplaatsen zoals De Paauw, Backershagen en Groot Haesebroek, die in de 19de eeuw onder leiding van mw. A.P. Twent en met name Z.K.H. prins Frederik der Nederlanden zijn ontstaan. Ze liggen alle in de landgoederenzone aan weerszijden van de Rijksstraatweg en lopen door tot aan de Veurseweg. Ze bevinden zich zowel binnen de gemeentegrens van Wassenaar als van Voorschoten. Z.K.H. prins Frederik der Nederlanden (1797-1881), de tweede zoon van koning Willem I, verwierf in 1838 de landgoederen Raaphorst en Ter Horst en in 1846 Eikenhorst. Het zijn alle drie buitenplaatsen met een lange geschiedenis, die in het geval van Ter Horst en Raaphorst teruggaat tot de Middeleeuwen. In opdracht van de prins werkte de Duitse architect C.E.A. Petzold (1815-1891) vanaf 1854 aan de eenwording van de verschillende landgoederen door het gebruik van zichtassen en de aanleg van een zgn. "Umfahrungsweg" langs de verschillende bezienswaardigheden en huizen van de afzonderlijke buitenplaatsen. Hij maakte daarbij deels gebruik van de nog aanwezige formele elementen als vaarsloten en lanenstructuren. De bestaande vroeg-landschappelijke stijl van Zocher sr. en jr. werd door Petzold aangepast in een rijpere stijl. Hierdoor ontstond één van de grootste 19de-eeuwse landschapsparken in ons land, die tevens een hoogtepunt

vormt in het oeuvre van Petzold, waarbij hij bovendien intensief samenwerkte met de eveneens uit Duitsland afkomstige H.H.A. Wentzel. In dat opzicht is tevens sprake van een vrij omvangrijk en uniek samenwerkingsproject. Op kleinere schaal is op vergelijkbare wijze de, eveneens in Wassenaar gelegen, buitenplaats Beukenhorst tot stand gekomen.

Omschrijving

Het uitgestrekte circa 450 hectare grote landgoed ligt binnen de gemeentegrenzen van Wassenaar en Voorschoten, tussen twee evenwijdig aan de Noordzee lopende strandwallen met daartussen een veenweidegebied met afwateringssloten. Het gebied wordt globaal begrensd in het noordoosten door de Papeweg, het noordwesten door de Rijkstraatweg, het zuidwesten door de weilanden en bossen nabij de Horst- en Voordelaan (voormalige Laan van Duivenvoorde of Duivenvoordse Weg) en door de Horstlaan, het zuidoosten door de Veurseweg en deels ook door de spoorlijn. Het op Wassenaars grondgebied gelegen Raaphorst beslaat het noordelijke deel van het landgoed. Ten zuidwesten ervan ligt Eikenhorst. Hierbij wordt de Horstlaan als scheiding gehanteerd. Het zuidoostelijk deel van het landgoed ligt binnen de gemeentegrens van Voorschoten en omvat de buitenplaats Ter Horst. Het westelijke deel is een door binnenduinen enigszins geaccidenteerd terrein, overwegend bestaande uit duinbossen (eik, beuk), afgewisseld met enkele open gebieden, waar de landschappelijke aanleg het meest duidelijk herkenbaar is. Meer naar het oosten liggen de uitgestrekte weilanden. Enkele, vooral noordoostelijk gelegen, met elkaar verbonden broek(hakhout)bossen, vormen een verbinding met de bossen van Ter Horst. Het gedeelte ten zuidoosten van de spoorlijn heeft weer een overwegend agrarisch karakter met weilanden. De oorspronkelijke Middeleeuwse rechte verkavelingsstructuur is grotendeels gehandhaafd. De belangrijkste doorsnijding is de in ca. 1840 aangelegde spoorlijn Leiden-Den Haag. Belangrijke historische verbindingssassen tussen beide strandwallen zijn de Horstlaan, de Horst- en Voordelaan en de Papeweg.

Evenals de gehele binnenduinrand concentreert de bebouwing op de westelijke strandwal zich overwegend aan de zuidostrand van de strandwal, op de overgang van zand naar het lager gelegen veen. Ter Horst ligt op een natuurlijke verhoging ofwel zandopduiking van een smalle strandwal.

Waardering

Het historische landgoed De Horsten is van algemeen belang vanwege de cultuur-, architectuur- en tuinhistorische waarde als belangrijk voorbeeld van een compositorisch samenstel van drie in oorsprong oudere buitenplaatsen met een historische bebouwing en beplanting die in de negentiende eeuw door Z.K.H. prins Frederik der Nederlanden samengevoegd zijn tot één groot landgoed naar ontwerp door C.E.A. Petzold in de vorm van een omvangrijk park in Landschapsstijl. Hiervan is de parkaanleg in hoofdlijnen goed bewaard gebleven met, de voor het oeuvre van de tuinarchitect C.E.A. Petzold kenmerkende, rondwandelingen en beplanting. Tevens zijn de oudere 17de- en 18de-eeuwse elementen met waterstructuren en padenpatronen op elk van de afzonderlijke buitenplaatsen voor een deel nog herkenbaar bewaard gebleven.

Het historische landgoed De Horsten is van algemeen belang vanwege de ensemble- en landschappelijke waarde als onderdeel van het omvangrijke bezit aan buitenplaatsen van Z.K.H. prins Frederik der Nederlanden, die door C.E.A. Petzold tot één totaalconcept in Landschapsstijl zijn samengevoegd, waarbij met name de zgn. "Umfahrungsweg" een bindend element is. Tevens is het van belang als onderdeel van de omvangrijke landgoederenzone die zich uitstrekt aan weerszijden van de Rijkstraatweg tot aan de Veurseweg.

Het historische landgoed De Horsten is van algemeen belang vanwege de bijzondere plaats die het inneemt binnen het oeuvre van een aantal vooraanstaande 19de-eeuwse architecten, met name die van C.E.A. Petzold en H.H.A. Wentzel en van J.D. Zocher sr. en jr.

De verschillende gebouwde en landschappelijke elementen van het historische landgoed De Horsten zijn van algemeen belang vanwege de architectuur- en tuinhistorische waarde als gave en representatieve voorbeelden uit de betreffende periode van bouw of aanleg en vanwege hun onderlinge ruimtelijke en functionele relatie.

Gezien bovengenoemde cultuur-, architectuur en tuinhistorische waarden is sprake van grote zeldzaamheidswaarde.

COMPLEX EIKENHORST

Inleiding

De HISTORISCHE BUITENPLAATS 'EIKENHORST' met PARKAANLEG (E1), twee DIENSTWONINGEN (E2, E3), een PORTIERSWONING (E4), een TOEGANGSHEK (E5) en een GRENSPAAL (E7), maakt deel uit van het historische landgoed DE HORSTEN. De Horsten, waarvan eveneens de historische buitenplaatsen Ter Horst en Raaphorst deel uitmaken, is op haar beurt onderdeel van een samenstel van buitenplaatsen, die in de 19de eeuw onder leiding P. Twent en prins Frederik zijn ontstaan. Ze liggen alle in de landgoederenzone ten zuidoosten van de Rijksstraatweg. Het landhuis uit 1985 valt niet onder de bescherming van de Monumentenwet 1988. Een onderdeel dat niet binnen de begrenzing van de buitenplaats ligt doch wel een markant onderdeel van het landgoed vormt betreft het toegangshek aan de Jagerlaan-noord, dat behalve wegens zijn voormalige functie vooral van belang is vanwege het feit dat het object is ontworpen door H.H.A. Wentzel als onderdeel van de Umfahrungsweg die tuinarchitect C.E.A. Petzold had uitgezet langs de verschillende bezittingen van Z.K.H. prins Frederik.

De huidige buitenplaats dankt zijn verschijningsvorm grotendeels aan veranderingen die in de late achttiende en negentiende eeuw zijn doorgevoerd in parkaanleg en bebouwing. De geschiedenis van de niet meer bestaande buitenplaats Eikenhorst gaat terug tot 1558 toen hier een naamloze boerderij stond. In de 17de eeuw werd deze de "Bollenwoning" genoemd, naar de toenmalige bewoners familie Boll. Er zal toen sprake zijn geweest van een bescheiden buiten (hofstede) met omgrachting, waarin in 1665 de nog bestaande oprijlaan werd aangelegd. Begin 18de eeuw wordt melding gemaakt van "een hofstede met boerenwoning", genaamd "Eykenlaen". In 1736 werd Eikenhorst gekocht door mr. Johan Pieter Dierquens (1710-1780), schepen en burgemeester van 's-Gravenhage. Van 1780 tot 1845 was de buitenplaats eigendom van de familie Van Hees van Berkel. Z.K.H, Prins Frederik der Nederlanden (1797-1881), de tweede zoon van koning Willem I had sinds 1838 De Paauw, Raaphorst en Ter Horst in zijn bezit. In 1845 verwierf hij ook Eikenhorst en vervolgens Backershagen (1846) en Groot Haesebroek (1854). Op de kadastrale minuut van 1832 heeft het binnen een omgrachting gelegen landhuis het karakter van een boerderij. Deze is in ca. 1845 vervangen door een monumentale boerderij, waarschijnlijk ontworpen door H.H.A. Wentzel, en gebombardeerd tijdens de Tweede Wereldoorlog. Omstreeks 1949 is hij vervangen door een wederopbouwboerderij iets ten oosten daarvan. De gedeeltelijk nog bestaande omgrachting, maakte deel uit van een reeks van vaarsloten, welke in de 17de en 18de eeuw zijn gegraven voor de gedeeltelijke ontginning en afgraving van het zandduingebied langs de Rijksstraatweg. In 1985-1986 is een nieuw landhuis in historiserende trant gebouwd naar ontwerp van ir. J.B. baron van Asbeck, dat ten noorden ligt van het oorspronkelijke huis. In opdracht van prins Frederik werkte de Duitse architect C. E. A. Petzold (1815-1891) tussen 1854 en 1858 aan de eenwording van verschillende landgoederen door het gebruik van zichtassen en de aanleg van een wegenplan, een

zgn. 'Umfahrungsweg' langs de bezienswaardigheden en huizen in de verschillende parken. Voor een deel handhaafde hij de bestaande historische karakteristieken of nam hen op in een veel omvattender plan. Wel transformeerde hij de vroeg landschappelijke stijl van J.D. Zocher sr. in een rijpere stijl. Voor Eikenhorst had dat geen ingrijpende gevolgen, anders dan dat er verschillende padenpatronen, waaronder de Umfahrungsweg leidde door de buitenplaats. De diverse bouwkundige elementen kwamen tot stand in samenwerking met de Duitse architect H.H.A. Wentzel (1820-1889), die in de periode 1851- 1872 in dienst was van prins Frederik als architect en kunstintendant. Behalve de gebombardeerde boerderij waren dat enkele dienstwoningen.

Ter begrenzing van zijn jachtgebied heeft prins Frederik op de diverse hoeken van zijn bezit zogenaamde jachtpalen laten plaatsen, waarvan enkele nog op hun oorspronkelijke plaats staan.

Na het overlijden van prins Frederik in 1881 vervielen zijn bezittingen aan zijn jongste dochter, prinses Marie von Wied. Zij overleed in 1910. Uit haar nalatenschap heeft koningin Wilhelmina Eikenhorst in 1903 gekocht, waarna dit onderdeel van de Horsten als kroondomein in het bezit is gebleven van het Koninklijk huis (prinses Juliana).

Op de bij de omschrijving behorende kaart is de omgrenzing van het complex, alsmede de aanduiding van de verschillende onderdelen aangegeven.

Omschrijving

Aan de noordwestzijde grenst de buitenplaats aan de Rijksstraatweg. Als noordoostelijke begrenzing tussen Raaphorst en Eikenhorst wordt de Horstlaan gehanteerd. Aan de zuidoostzijde gaat de buitenplaats over in het eveneens tot de Horsten behorende Ter Horst, waar de Veenwatering (tevens gemeentegrens) als begrenzing geldt. De zuidwestelijke grens loopt ten noorden van de Horst en Voordelaan (de voormalige Laan van Duivenvoorde) en een onverhard stuk laan tot aan de Rijksstraatweg. De historische, enigszins schuin ten opzichte van de Rijksstraatweg georiënteerde brede oprijlaan leidde oorspronkelijk naar een binnen een omgrachting gelegen landhuis, dat ten zuidoosten van het huidige 20ste-eeuwse Eikenhorst was gelegen. De oprijlaan wordt doorsneden door een tweede oprijlaan in noordoost/zuidwestelijke richting, met in het zuidwesten een dienstwoning (4) met toegangshek (5). Langs de Rijksstraatweg zijn twee vergelijkbare dienstwoningen gesitueerd: één langs de Umfahrungsweg, behorend bij Eikenhorst (3), en één langs de Horstlaan (2), oorspronkelijk behorend bij Ter Horst. Eén, mogelijk 18de-eeuwse dienstwoning langs de Horstlaan, staat nabij de kruising van beide oprijlanen aan de Horstlaan, maar is voor bescherming van ondergeschikt belang. Nabij Rijksstraatweg 557, op de uiterste zuidwesthoek staat een grenspaal (7). Een onderdeel dat niet binnen de begrenzing van de buitenplaats valt, maar wel een markant onderdeel van het landgoed vormt, betreft het toegangshek aan de Jagerslaan-Noord, dat behalve wegens zijn voormalige functie vooral van belang is vanwege het feit dat het object ontworpen is door H.H.A.Wentzel als onderdeel van de Umfahrungsweg die tuinarchitect C.E.A.Petzold had uitgezet langs de verschillende bezittingen van Z.K.H. prins Frederik.

Waardering

De historische buitenplaats Eikenhorst is van algemeen belang wegens zijn cultuurhistorische waarde als belangrijk voorbeeld van een in oorsprong oudere buitenplaats met bijgebouwen en een park- en tuinaanleg, welke in de negentiende eeuw is geïntegreerd in het omvangrijke landbezit van prins Frederik.

De historische buitenplaats Eikenhorst is van algemeen belang wegens tuinhistorische waarde als zeer belangrijk

onderdeel van een omvangrijk park in Landschapsstijl naar ontwerp van C.E.A. Petzold, die deel uitmaakt van de buitenplaats De Horsten. Hiervan is de parkaanleg in hoofdlijnen goed bewaard gebleven met de voor het oeuvre van de tuinarchitect C.E.A. Petzold kenmerkende rondwandelingen en beplanting. Tevens zijn elementen van de 17de- en 18de-eeuwse formele en vroeg landschappelijke tuinaanleg, waaronder de brede oprijlaan, bewaard gebleven.

Eikenhorst neemt als onderdeel van de omvangrijke buitenplaats De Horsten, die op haar beurt één geheel vormt met onder meer De Paauw, Backershagen en Groot Haesebroek, een belangrijke plaats in binnen het oeuvre van C.E.A. Petzold, die hier één totaalconcept in Landschapsstijl heeft weten te creëren met onder meer een 'Úmfahrungsweg'. In dat opzicht is hier tevens sprake van zeldzaamheidswaarde.

Monumentnummer*: 525223

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 5 september 2006
Kadaster deel/nr: 50602/44

Complexnummer

525217

Complexnaam

Eikenhorst (De Horsten)

*Woonplaats**

Wassenaar

*Gemeente**

Wassenaar

*Provincie**

Zuid-Holland

*Straat**

Rijksstraatweg

*Nr**

557

*Toev.**

*Postcode**

2245 BB

*Woonplaats**

Wassenaar

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

WASSENAAR

*Sectie**

D

*Kad. object**

2568

Appartement

Grondperceel

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

DIENSTWONING, gedateerd 1927, vervangt een ouder exemplaar op ongeveer dezelfde plaats en is in hoofdvorm verwant aan de Eclectische architectuur van diverse andere dienstwoningen uit deze periode op de Horsten. Deze woning onderscheidt zich, evenals twee vrijwel identieke exemplaren (Rijksstraatweg 591) en Horstlaan 2 (gemeente Voorschoten) hierin, dat ze is opgetrokken van schoon metselwerk, terwijl de andere zijn gepleisterd. In de hal bevindt zich een stichtingssteen met het jaartal 1927. Als bouwkundige trad Hub. Hoenselaar uit Leidschendam op. Omdat deze woning staat bij de noordwestelijke entree van de Horstlaan op de hoek met de Rijksstraatweg, die leidt naar de buitenplaats Ter Horst (gemeente Voorschoten), wordt deze ook wel aangeduid als de portierswoning Horstlaan. Het vormt hiermee de tegenhanger van de portierswoningen van Raaphorst en Eikenhorst. Tegenwoordig (anno 1997) fungeert deze niet meer als zodanig. Het loket links van de entree herinnert eraan dat hier een entreebiljet gekocht kon worden, die toegang gaf tot het park. N.B. de vensters zijn voorzien van voorzetramen.

Omschrijving

Vrijstaande éénlaagse, symmetrisch opgezette bouwmassa met kelder op een rechthoekige plattegrond, wordt gedekt door een zadeldak met steekkap, voorzien van gesmoorde Hollandse pannen, zinken nokvorsten en houten windveren en goten. De nokrichting loopt noordwest/zuidoost. Op de nok staat een uit grauwe baksteen opgetrokken schoorsteen. De uit grauwe baksteen (kruisverband) opgetrokken gevels hebben hoeklisenen en een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

wit geschilderde gepleisterde plint. Deuren en vensters worden gedekt door rollagen en hebben bakstenen lekdorpels. Begane grond en verdieping worden van elkaar gescheiden door een decoratief gemetselde sierlijst met twee overkragende rollagen. Eén venster op de verdieping wordt gedekt door een keperboog. De zesruits ramen hebben naar binnen klappende bovenlichten op de begane grond en vierruits openslaande ramen op de verdieping. De naar de Horstlaan gerichte voorgevel (noordoost) heeft een middenrisaliet onder een puntgevel, waar zich de entree bevindt, toegankelijk via een stoep. Dit is een paneeldeur met een tweeruits bovenlicht. Op de verdieping bevindt zich een vierruits raam onder een driehoekig bovenlicht. De flankerende langsgeveldelen hebben elke één venster. Rechts van het linker venster bevindt zich een klein ingebroken venster, oorspronkelijk bestemd als loket. De achtergevel (zuidwest) is een langsgevel met aan weerszijden één venster. Van de beide symmetrisch ingedeelde, als puntgevel uitgevoerde, kopgevels heeft de zuidwestelijke op de begane grond twee vensters en heeft de noordoostelijke links in de gevel een keldervenster. Inwendig is de oorspronkelijke indeling grotendeels gehandhaafd met in het verlengde van de entree een trap naar de zolder. Aan de ene zijde van de gang bevindt zich de woonkamer, aan de andere kant de keuken met de onderkelderde opkamer, voorzien van houten balkenzoldering.

Waardering

De dienstwoning aan de Horstlaan is van algemeen belang vanwege zijn architectuur- en cultuurhistorische waarde:

- als voorbeeld van een dienstwoning uit de jaren twintig van de 20ste eeuw, die verwant is aan de Eclectische architectuur van diverse andere dienstwoningen op de Horsten uit die periode;
- als ruimtelijk en functioneel onderdeel van de historische buitenplaats Eikenhorst, die deel uitmaakt van de Horsten;
- door de beeldbepalende situering langs de Rijksstraatweg aan de oprijlaan naar Ter Horst;
- omdat de dienstwoning vrij gaaf is in hoofdvorm, materiaalgebruik en detaillering.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Monumentnummer*: 525226

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 5 september 2006
Kadaster deel/nr: 50602/44

Complexnummer

525217

Complexnaam

Eikenhorst (De Horsten)

*Woonplaats**

Voorschoten, Wassenaar

*Gemeente**

Voorschoten, Wassenaar

*Provincie**

Zuid-Holland

*Straat**

Rijksstraatweg

*Nr**

557

*Toev.**

*Postcode**

2245 BB

*Woonplaats**

Wassenaar

Situering

Bij

Locatie

*Kadastrale gemeente**

WASSENAAR

*Sectie**

D

*Kad. object**

703

WASSENAAR

D

2567

WASSENAAR

D

679

WASSENAAR

D

686

WASSENAAR

D

698

WASSENAAR

D

687

WASSENAAR

D

2568

WASSENAAR

D

677

WASSENAAR

D

669

WASSENAAR

D

672

WASSENAAR

D

699

WASSENAAR

D

5

WASSENAAR

D

2881

WASSENAAR

D

2569

WASSENAAR

D

681

WASSENAAR

D

682

WASSENAAR

D

702

WASSENAAR

D

689

WASSENAAR

D

683

WASSENAAR

D

678

WASSENAAR

D

693

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
WASSENAAR	D	701		
WASSENAAR	D	2213		
WASSENAAR	D	704		
WASSENAAR	D	680		
WASSENAAR	D	685		
WASSENAAR	D	688		
WASSENAAR	D	1599		
WASSENAAR	D	3		
WASSENAAR	D	2880		
WASSENAAR	D	854		
WASSENAAR	D	700		
WASSENAAR	D	697		
WASSENAAR	D	2673		
WASSENAAR	D	674		
WASSENAAR	D	684		
WASSENAAR	D	692		
WASSENAAR	D	690		
WASSENAAR	D	670		
WASSENAAR	D	676		
WASSENAAR	D	673		
WASSENAAR	D	671		
WASSENAAR	D	691		
WASSENAAR	D	695		
WASSENAAR	D	2211		
WASSENAAR	D	675		
WASSENAAR	D	694		
WASSENAAR	D	696		
WASSENAAR	D	2214		
Wassenaar	D	2878		
WASSENAAR	D	2932		
Wassenaar	D	2877		

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

De historische PARKAANLEG in Landschapsstijl van Eikenhorst, maakt tezamen met Ter Horst (gemeente Voorschoten) en Raaphorst deel uit van de Horsten, een omvangrijk landgoed, dat rond het midden van de 19de eeuw zijn huidige omvang heeft gekregen. Prins Frederik der Nederlanden (1797-1881), de tweede zoon van koning

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Willem I, verwierf achtereenvolgens de buitenplaatsen De Paauw (1938), Raaphorst (1838), Ter Horst (1838), Eikenhorst (1845), Backershagen (1846) en Groot Haesebroek (1854). In opdracht van de prins werkte de Duitse tuinarchitect C.E.A. Petzold (1815-1891) tussen 1854 en 1858 aan de eenwording van de verschillende landgoederen, waarbij kenmerkend voor de grootschalige aanleg in Landschapsstijl de 'Umfahrungsweg' is. Deze leidt langs de diverse bezienswaardigheden en huizen in de verschillende parken. De Umfahrungsweg kent gedeeltelijk nog de oorspronkelijke verharding met klinkers en ijsselstenen. Herkenbare elementen van de formele 17de-eeuwse aanleg zijn de brede oprijlaan vanaf de Rijksstraatweg (gedateerd 1665, dhr. Roodenburg) en de haaks daarop lopende oprijlaan naar de Horst- en Voordelaan, evenals een gedeelte van de waterstructuur, waaronder het restant van de omgrachting van de oorspronkelijke buitenplaats.

Omschrijving

Het landschapspark vormt één geheel met het aangrenzende park van Raaphorst, waarbij het bosgedeelte zich hoofdzakelijk concentreert tot het strandwalgedeelte langs de Rijksstraatweg aan de noordwestzijde. Het zuidoostelijke gebied beslaat voornamelijk open weiden. De bestaande verbindingslanen tussen de strandwallen van Wassenaar en Voorschoten (zoals de Horstlaan) worden hoofdzakelijk geflankeerd door geriefhout. Hiervan is de Horstlaan opgenomen in de, gedeeltelijk nog met puin en ijsselsteentjes verharde, Umfahrungsweg. Deze langs de diverse buitenplaatsen van de Horsten voerende Umfahrungsweg gaat vanaf de Horstlaan met een bocht langs de voormalige modelboerderij 'Eikenhorst' (nu. Wederbouwopbouwboerderij) waar enige solitaire bomen staan en vanwaar men een panoramisch uitzicht heeft over de weilanden, richting Ter Horst. In oorsprong heeft men hier tevens uitzicht van de oprijlaan van Eikenhorst op de Rijksstraatweg, maar deze is door de huidige erfafscheiding van het moderne landhuis aan het zicht onttrokken. De weg sluit tevens aan op de aftakking van de Umfahrungsweg, die afkomstig is van Raaphorst. Het westelijke deel van de Umfahrungsweg, voert door een lommerrijk bos, dat zich kenmerkt door diverse groepen met naaldbomen en een sterke accidentatie met diverse kunstmatige duinruggen en een kunstmatige duinpan. Daarnaast zijn er in het bos nog diverse onverharde padenpatronen herkenbaar. Aan de zuidwestzijde, ten noorden van de portierswoning (Raaphorstlaan 5) is nog een rechthoekige weide herkenbaar met een kunstmatige verhoging en restanten van vaarsloten. De Umfahrungsweg eindigt bij de dienstwoning van Rijksstraatweg 591, waar een oversteek naar Backershagen was. Bij deze dienstwoning Rijksstraatweg 591 staat een 19de-eeuwse houten schuur van schaaldelen. De enigszins schuin georiënteerde oprijlaan van het oorspronkelijke buiten, is een monumentale, relatief brede oprijlaan, geflankeerd door oude beukenbomen. De vanaf de Raaphorstlaan in noordoostelijke richting lopende oprijlaan wordt eveneens geflankeerd door loofbomen (eiken). Met in het noordoostelijke gedeelte van de buitenplaats en nabij Raaphorstlaan 5 is de rechtlijnige verkavelingsstructuur van vaarsloten en omgrachting nog herkenbaar. De beplanting van het bos bestaat, afgezien van naaldbomen, hoofdzakelijk uit beuken- en eikenbomen. Verder komen diverse taxussen en andere inheemse variëteiten aan loofbomen en heesters voor.

Waardering

De historische parkaanleg van Eikenhorst is van algemeen belang vanwege de cultuur- en tuinhistorische waarde als belangrijk voorbeeld van een in oorsprong oudere park- en tuinaanleg, welke in de negentiende eeuw is geïntegreerd in het omvangrijke landgoed van prins Frederik.

De historische park- en tuinaanleg van Eikenhorst is tevens van algemeen belang wegens tuinhistorische waarde als

onderdeel van een omvangrijk park in Landschapstijl naar het ontwerp van C.E.A. Petzold, die deel uitmaakt van het landgoed De Horsten. Hiervan is de parkaanleg in landschapstijl in hoofdlijnen goed bewaard gebleven met de voor het oeuvre van de tuinarchitect C.E.A. Petzold karakteristieke elementen. Kenmerkend daarbij is de ruimtelijke opbouw met de sterke perspectiefwerking (in de compositie van de onderdelen, het bijzondere kleurgebruik van de lobbenvormig aangelegde beplanting, de rondwandelingen, waterpartijen en de sterke visuele relatie tussen de parkaanleg en het hoofdhuis.) Doordat Petzold de oudere structuren heeft geïntegreerd in zijn parkaanleg zijn oude formele 17de- en 18de-eeuwse elementen herkenbaar gebleven.

Het historische park Eikenhorst neemt als onderdeel van het omvangrijke landgoed De Horsten, welke op zijn beurt één geheel vormt met ondermeer De Paauw, Backershagen en Groot Haesebroek, een belangrijke plaats in binnen het oeuvre van C.E.A. Petzold, die hier één totaalconcept in Landschapstijl heeft weten te creëren met onder meer een 'Umfahrungsweg'. In dit opzicht is tevens sprake van zeldzaamheidswaarde.

De landschappelijke hoofdstructuur is vrij gaaf en herkenbaar gebleven in hoofdvorm, wat betreft de waterpartijen, open ruimten en beplanting.

Het park is stedenbouwkundig en landschappelijk van belang als onderdeel van De Horsten, welke op haar beurt weer deel uitmaakt van de landgoederenzone aan weerszijden van de Rijksweg, die doorloopt tot aan de Veurseweg.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

Monumentnummer*: 525227

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 5 september 2006
Kadaster deel/nr: 50602/44

Complexnummer

525217

Complexnaam

Eikenhorst (De Horsten)

*Woonplaats**

Wassenaar

*Gemeente**

Wassenaar

*Provincie**

Zuid-Holland

*Straat**

Rijksstraatweg

*Nr**

591

*Toev.**

*Postcode**

2245 BE

*Woonplaats**

Wassenaar

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

WASSENAAR

*Sectie**

D

*Kad. object**

2567

Appartement

Grondperceel

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

De bij de buitenplaats Eikenhorst behorende DIENSTWONING, gedateerd 1927, vervangt een ouder exemplaar op ongeveer dezelfde plaats en is in hoofdvorm verwant aan de Eclectische architectuur van diverse andere dienstwoningen op de Horsten uit deze periode. Deze woning onderscheidt zich, evenals twee vrijwel identieke exemplaren (Rijksstraatweg 591) en Horstlaan 2 (gemeente Voorschoten) hierin van de rest, dat deze zijn opgetrokken van schoon metselwerk, terwijl de overige zijn gepleisterd. In de hal bevindt zich een stichtingssteen met het jaartal 1927. Als bouwkundige trad Hub. Hoenselaar uit Leidschendam op. De dienstwoning ligt op de westhoek van de buitenplaats (en daarmee ook van de Horsten) aan de Rijksstraatweg, ten zuidwesten van de Umfahrungsweg, daar waar deze doorgaat richting Backershagen. Ten oosten van de dienstwoning staat een houten 19de-eeuwse SCHUUR van schaaldelen.

N.B. De Vensters zijn voorzien van voorzetramen.

Omschrijving

Vrijstaande éénlaagse, symmetrisch opgezette bouwmassa met kelder op een rechthoekige plattegrond, wordt gedekt door een zadeldak met steekkap, voorzien van gesmoorde Hollandse pannen, zinken nokvorsten en houten windveren en goten. De nokrichting loopt noordwest/zuidoost. Op de nok is een uit grauwe baksteen opgetrokken schoorsteen geplaatst. De uit grauwe baksteen (halfsteens; kruisverband) opgetrokken gevels hebben hoeklisenen en een wit geschilderde gepleisterde plint. Deuren en vensters worden gedekt door rollagen en hebben bakstenen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

lekdorpels. Begane grond en verdieping worden van elkaar gescheiden door een decoratief gemetselde sierlijst met twee overdragende rollagen. Eén venster op de verdieping wordt gedekt door een keperboog. De zesruits ramen hebben naar binnen klappende bovenlichten op de begane grond en vierruits openslaande ramen op de verdieping. De naar de Umfahrungsweg gerichte voorgevel (zuidwest) heeft een middenrisaliet onder een puntgevel, waar zich de entree bevindt, toegankelijk via een stoep. Dit is een paneeldeur met een tweeruits bovenlicht. Op de verdieping bevindt zich een vierruits raam onder een driehoekig bovenlicht. De flankerende langsgevels hebben elk één venster. Rechts van het linker venster bevindt zich een klein ingebroken venster, oorspronkelijk bestemd als loket. De achtergevel (noordoost) is één langsgevel met aan één venster en een klein wc- raampje. De beide puntgevels zijn symmetrisch ingedeelde kopgevels, die op de begane grond elk twee vensters hebben. De noordwestelijke kopgevel heeft twee verdiepingervensters. De zuidoostelijke kopgevel heeft één verdiepingenvenster en één getralied keldervenster. Inwendig is de oorspronkelijke indeling grotendeels gehandhaafd met in het verlengde van de entree een trap naar de zolder. Aan de ene zijde van de gang bevindt zich de woonkamer, aan de andere kant de keuken met de onderkelderde opkamer, voorzien van een houten balkenzoldering. De keuken heeft onder meer een schouw en inbouwkasten.

Vrijstaande 19de-eeuwse houten SCHUUR van schaaldelen wordt gedekt door een zadeldak met gesmoorde Tuile-du Nordpannen.

Waardering

De dienstwoning van Eikenhorst is van algemeen belang wegens zijn cultuur- en architectuurhistorische waarde:

- als voorbeeld van een dienstwoning uit de jaren van de 20ste eeuw, die verwant is aan de Eclectische architectuur van diverse andere dienstwoningen op de Horsten uit dezelfde periode;
- als ruimtelijk en functioneel onderdeel van de historische buitenplaats Eikenhorst, die deel uitmaakt van de Horsten;
- door de beeldbepalende situering aan de Rijksstraatweg langs de Umfahrungsweg van de Horsten, welke de westhoek van het landgoed markeert;
- omdat de dienstwoning vrij gaaf is in hoofdvorm, materiaalgebruik en detaillering.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Monumentnummer*: 525228

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 5 september 2006
Kadaster deel/nr: 50602/44

Complexnummer

525217

Complexnaam

Eikenhorst (De Horsten)

Woonplaats*

Wassenaar

Gemeente*

Wassenaar

Provincie*

Zuid-Holland

Straat*

Eikenhorst

Nr*

5

Toev.*

Postcode*

2245 BB

Woonplaats*

Wassenaar

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

WASSENAAR

Sectie*

D

Kad. object*

2211

Appartement

Grondperceel

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Uit het midden van de 19de eeuw stammende PORTIERSWONING bij de zuidwestelijke entree van Eikenhorst is gebouwd in de traditie van het Neoclassicisme. Tegen de voorgevel is één van de twee hekpijlers van het toegangshek geplaatst. Tegenwoordig (anno 1997) is deze entree naar de Horsten afgesloten. Het complex bestaat uit een cluster van drie parallelle, tegen elkaar aangebouwde bouwmassa's, waarvan de voorste het woongedeelte is.

Omschrijving

Uit grauwe baksteen (kruisverband) opgetrokken éénlaagse, bouwmassa met zolder onder een zadeldak met gesmoorde Hollandse pannen. De nokrichting loopt evenwijdig aan de oprijlaan. Aan weersijden van beide gevelhoeken bevinden zich relatief hoge, slanke gemetselde schoorstenen. De deur- en vensteropeningen worden gedekt door rollagen, of strekken. De geveltoppen zijn afgewerkt met vlechtingen. De voorgevel (zuidoost) is een symmetrisch ingedeelde langshevel met in het midden een paneeldeur met drieruits bovenlicht. Rechts tegen de gevel hangt een luik. Aan weerszijden is symmetrisch in de gevel een negenruits schuifraam geplaatst, voorzien van groen geschilderde luiken. De beide kopgevels zijn puntgevels met aan de zijde van de oprijlaan schouderstukken. Op de zolderverdieping bevindt zich een vierruits zolderluik. Tegen de noordwestgevel zijn twee gepleisterde, bouwmassa's geplaatst. Het gaat hier om een in oorsprong wellicht 17de-eeuwse schuur onder een zadeldak en een 18de-eeuwse onderkelderd woonhuis met een omstreeks 1900 gewijzigd mansardedak. In de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

zuidelijke kopgevel is zichtbaar dat vlechtingen doorlopen in de gevel van de aangrenzende bouwmassa.

Waardering

De PORTIERSWONING van Eikenhorst is van algemeen belang vanwege de architectuur-, bouwhistorische en cultuurhistorische waarde:

- als voorbeeld van laat-18de-eeuwse/midden-19de-eeuwse portierswoning in de traditie van het Neoclassicisme met deels oudere bouwelementen;
- als ruimtelijk en functioneel onderdeel van de historische buitenplaats De Horsten/Eikenhorst;
- door de beeldbepalende situering bij het toegangshek van Eikenhorst aan de lange oprijlaan;
- aangezien de portierswoning vrij gaaf in hoofdvorm, materiaalgebruik en detaillering is.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Monumentnummer*: 525229

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 5 september 2006
Kadaster deel/nr: 50602/44

Complexnummer

525217

Complexnaam

Eikenhorst (De Horsten)

*Woonplaats**

Wassenaar

*Gemeente**

Wassenaar

*Provincie**

Zuid-Holland

*Straat**

Raaphorstlaan

*Nr**

5

*Toev.**

*Postcode**

2245 BE

*Woonplaats**

Wassenaar

Situering

Bij

Locatie

*Kadastrale gemeente**

WASSENAAR

*Sectie**

D

*Kad. object**

2213

Appartement

Grondperceel

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

Het TOEGANGSHEK staat aan de zuidwestelijke entree van Eikenhorst, deels geplaatst tegen de portierswoning Raaphorstlaan 5. De vroeg 20ste-eeuwse hekpijlers zijn Classicistisch van vorm.

Omschrijving

Twee betonnen geblokte hekpijlers met piramidevormige kussens zijn voorzien van ijzeren gehengen. Het oorspronkelijke hekwerk ontbreekt.

Waardering

Het toegangshek is van algemeen belang vanwege de architectuur- en cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een ruimtelijk en functioneel onderdeel bij de historische buitenplaats Eikenhorst, die de entree van de buitenplaats aan de zijde van de Raaphorstlaan markeert.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 525235

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 5 september 2006
Kadaster deel/nr: 50602/44

Complexnummer

525217

Complexnaam

Eikenhorst (De Horsten)

*Woonplaats**

Wassenaar

*Gemeente**

Wassenaar

*Provincie**

Zuid-Holland

*Straat**

Rijksstraatweg

*Nr**

591

*Toev.**

*Postcode**

2245 BE

*Woonplaats**

Wassenaar

Situering

Bij

Locatie

*Kadastrale gemeente**

WASSENAAR

*Sectie**

D

*Kad. object**

2567

Appartement

Grondperceel

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

Midden-19de-eeuwse GRENSPAAL op de hoek van de Rijksstraatweg en de Raaphorstlaan, is gelegen op de zuidwesthoek van de buitenplaats Eikenhorst. Z.K.H. Prins Frederik, tweede zoon van Koning Willem I verwierf in de periode 1838-1846 diverse landgoederen in Voorschoten (Ter Horst) en Wassenaar (o.a. Raaphorst, Eikenhorst, De Paauw, Backershagen, Groot Haesebroek, Wildrust, De Drie Papegaaien). Om de begrenzing van zijn omvangrijke landgoed aan te geven liet hij op de hoeken van zijn bezit grenspalen plaatsen, ter afbakening van zijn jachtgebied, waarvan nog slechts enkele op hun oorspronkelijke plaats staan. Deze paal markeert de zuidwesthoek van het grondgebied van de prins ten zuidoosten van de Rijksstraatweg.

Omschrijving

Op vierkant grondvlak, bijna twee meter hoge hardstenen grenspaal met kapelletjes en geprofileerde afdekking en basement. Aan de ene zijde is in bas-reliëf aangegeven 'HOEK', aan andere zijde de tekst 'Eigen jagt van Z.K.H. prins Frederik'.

Waardering

Grenspaal is van algemeen belang vanwege de cultuur- en architectuurhistorische waarde door de typologische en de functionele, ruimtelijke samenhang met de buitenplaats Eikenhorst. De paal heeft tevens historisch-geografische waarde als onderdeel van een groter ensemble van grenspalen, de 19de-eeuwse begrenzing van het landgoed De Horsten, gelegen binnen de gemeenten Voorschoten en Wassenaar.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Monumentnummer*: 526073

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 5 september 2006
Kadaster deel/nr: 50602/44

Complexnummer

525217

Complexnaam

Eikenhorst (De Horsten)

*Woonplaats**

Wassenaar

*Gemeente**

Wassenaar

*Provincie**

Zuid-Holland

*Straat**

Jagerslaan (noord)

*Nr**

6

*Toev.**

*Postcode**

2242 SZ

*Woonplaats**

Wassenaar

Situering

Tegenover

Locatie

*Kadastrale gemeente**

WASSENAAR

*Sectie**

H

*Kad. object**

2532

Appartement

Grondperceel

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

Uit ca. 1860 stammend TOEGANGSHEK van De Hertenkamp maakte deel uit van de zgn. "Umfahrungsweg", een verbindingsweg, die in de periode 1854-1858 is aangelegd door de Duitse landschapsarchitect C.E.A. Petzold (1815-1891) in opdracht van Z.K.H, prins Frederik der Nederlanden (1797-1881), tweede zoon van koning Willem I, langs diens omvangrijke bezit aan landgoederen in de gemeente Wassenaar. Grote delen van deze Umfahrungsweg zijn nog herkenbaar aanwezig. De Hertenkamp omvatte het noordoostelijk gedeelte van de buitenplaats Groot Haesebroek, die de prins in 1854 had verworven. De diverse bouwkundige elementen zijn in samenwerking met, dan wel naar ontwerp van, de Duitse architect H.H.A. Wentzel (1820-1889) tot stand gekomen, veelal in een Eclectische, aan de Neogotiek verwante bouwstijl. Oorspronkelijk stond ten noordwesten van het toegangshek een dienstwoning, die in het derde kwart van de 20ste eeuw is gesloopt. Deze vertoonde veel overeenkomsten met het (oorspronkelijk uit schoon metselwerk opgetrokken) pand Jagerlaan-zuid 3. Tegenwoordig (anno 1997) is De Hertenkamp in gebruik voor de bloembollenteelt. De zuidoostelijke pendant van de nog bestaande pijler, bestaande uit een gemetselde spitsboogvormige doorgang, waarop een pergola met twee houten standers rustte, is eveneens verdwenen.

Het toegangshek staat op de noordoosthoek van het terrein, op de hoek van de Jagerlaan-noord, de Spelderlaan en de oprijlaan naar de boerderij Duinrell. Ten noorden van het toegangshek staan diverse fruitbomen, die waarschijnlijk bij de dienstwoning hebben gehoord.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

Twee uit rode baksteen opgetrokken damwanden met een opengewerkte balustrade onder een ezelsrug worden aan weerszijden afgesloten door pijlers op vierkante grondslag. Deze iets hoger opgetrokken pijlers worden gedekt door kussenvormige, hardstenen dekplaten. De meest westelijke pijler is een stuk hoger opgetrokken en voorzien van spitsboogvormige spaarvelden en heeft een geleding met uitkragende hardstenen elementen. Als bekroning staat op de pijler een gegoten beeld van een hert op een rechthoekige sokkel.

Waardering

Het toegangshek is van algemeen belang vanwege cultuur- en architectuurhistorische waarde als herkenbaar voorbeeld van een toegangshek van een hertenkamp uit het midden van de 19de eeuw in een Eclectische, aan de Neogotiek verwante bouwstijl. Typologisch gezien is er sprake van zeldzaamheidswaarde en heeft het object tevens decoratieve waarde. Het toegangshek is van belang voor het oeuvre van de Duitse architect H.H.A. Wentzel en indirect ook voor C.E.A. Petzold. Het is van belang als markering van en herinnering aan De Hertenkamp, die hier door Z.K.H. prins Frederik der Nederlanden is gesticht. Als zodanig is er tevens sprake van een functioneel-ruimtelijke relatie met de overige gebouwde complexonderdelen van het omvangrijke bezit aan buitenplaatsen van de prins, die eveneens onderdeel uitmaken van de vanaf 1854 door C.E.A. Petzold aangelegde Umfahrungsweg, die als zodanig voor een groot deel nog herkenbaar aanwezig is.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie